

กสม. ๒

รายงานผลการตรวจสอบ

การละเมิดสิทธิมนุษยชน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

วันที่ ๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๗

รายงานผลการตรวจสอบ ที่ ๑๘/๒๕๖๗

เรื่อง สิทธิผู้ต้องขัง อันเกี่ยวเนื่องกับสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย กรณีร้องเรียนว่า เจ้าพนักงานเรือนจำมีพฤติกรรมใช้ความรุนแรง และลงโทษทางวินัยต่อผู้ต้องขัง โดยไม่เป็นธรรม

ผู้ร้อง

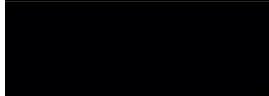

ที่ ๑

ที่ ๒

ที่ ๓

ผู้ถูกร้อง

เจ้าพนักงานเรือนจำกลางสมุทรสงคราม

๑. ความเป็นมา

๑.๑ ผู้ร้องทั้งสามได้ร้องเรียนเป็นหนังสือลงวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๖๕ ต่อผู้ตรวจการแผ่นดินว่า ผู้ร้องทั้งสามเป็นผู้ต้องขังอยู่ที่เรือนจำกลางสมุทรสงคราม ในระหว่างที่ถูกคุมขัง ผู้ถูกร้องมีพฤติกรรมใช้ความรุนแรงและเลือกปฏิบัติในการลงโทษทางวินัยต่อผู้ต้องขัง ผู้ร้องทั้งสามเห็นว่า เป็นการกระทำที่ขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชน จึงขอให้ตรวจสอบ

๑.๒ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ ผผ ๑๐๐๒/๑๔๗๔ ลงวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๖๖ แจ้งผลการวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดินว่า กรณีเรื่องร้องเรียนเป็นประเด็นเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน จึงอยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๓๗ บัญญัติห้ามมิให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรับเรื่องที่มีลักษณะต้องห้ามดังกล่าวไว้พิจารณา^๑ ผู้ตรวจการแผ่นดิน
/จึงวินิจฉัย...

^๑ มาตรา ๓๗ ภายใต้อำนาจมาตรา ๖ ห้ามมิให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรับเรื่องของผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้วเห็นว่า มีลักษณะดังต่อไปนี้ ไว้พิจารณา

(๑) เรื่องที่เป็นนโยบายที่คณะรัฐมนตรีกำหนด เว้นแต่เป็นนโยบายนั้นขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือมีผลให้มีการละเลยการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐตามรัฐธรรมนูญ

(๒) เรื่องที่มีการฟ้องร้องเป็นคดีอยู่ในศาลหรือเรื่องที่ศาลมีคำพิพากษา คำสั่ง หรือคำวินิจฉัยเสร็จเด็ดขาดแล้ว เว้นแต่เป็นการศึกษาเพื่อประโยชน์ในการเสนอแนะให้มีการปรับปรุงกฎหมายหรือกฎที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม

จึงวินิจฉัยยุติเรื่องร้องเรียนนี้ และส่งเรื่องให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพิจารณาดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจต่อไป

๑.๓ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นเรื่องที่ขอให้ตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับสิทธิผู้ต้องขัง อันเกี่ยวเนื่องกับสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย ซึ่งอยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จึงรับเรื่องร้องเรียนไว้ตรวจสอบเป็นคำร้องที่ ๗๕/๒๕๖๖ ลงวันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๖๖

๒. การตรวจสอบ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้มอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ และระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๖๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยพิจารณาจากการชี้แจงข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานดังต่อไปนี้

๒.๑ รายการเอกสารและพยานหลักฐานจากการตรวจสอบ

๒.๑.๑ หนังสือเรือนจำกลางสมุทรสงคราม ลับ ที่ ยธ ๐๗๖๓/๐๖๕ ลงวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๖ ถึง เลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๒ หนังสือกรมราชทัณฑ์ ลับ ด่วนที่สุด ที่ ยธ ๐๗๘๑.๒/๓๐๘๑๔ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๖ ถึง เลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๓ บันทึกการให้ถ้อยคำของผู้ร้องที่ ๑ ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ เรือนจำกลางเขาบิน จังหวัดราชบุรี เมื่อวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๖๖

๒.๑.๔ บันทึกการให้ถ้อยคำของผู้ถูกร้องต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ เรือนจำกลางสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม เมื่อวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๖๖

๒.๑.๕ บันทึกการให้ถ้อยคำของผู้ร้องที่ ๒ ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ [REDACTED] อำเภอเมืองชัยนาท จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๖

๒.๑.๖ บันทึกการให้ถ้อยคำของพยานบุคคลต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ เทศบาลตำบลหนองแค ตำบลหนองแค อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี เมื่อวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๖

/๒.๒ ข้อเท็จจริง...

(๓) เรื่องที่ไม่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน

(๔) เรื่องที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจขององค์กรอิสระอื่น หรือที่องค์กรอิสระอื่นรับไว้ดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจขององค์กรอิสระนั้นแล้ว แต่ไม่ตัดอำนาจในการที่จะขอรับทราบผลการพิจารณาขององค์กรอิสระที่รับเรื่องไว้ดำเนินการ

ฯลฯ

ฯลฯ

ในกรณีที่ความปรากฏในภายหลังว่าเป็นเรื่องที่มีลักษณะตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินสั่งยุติเรื่อง

๒.๒ ข้อเท็จจริงจากการตรวจสอบ

๒.๒.๑ ข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ร้อง

๑) ผู้ร้องที่ ๑ ให้ข้อเท็จจริงว่า เมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๖๕ เจ้าพนักงานเรือนจำ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่เวรรักษาการณ์ ได้ตรวจพบสิ่งของต้องห้ามวางในตะกร้าพลาสติก บริเวณส้วมภายในแดน ๓ ผู้ต้องขังที่ดูแลความสะอาดให้ข้อมูลว่า สิ่งของดังกล่าวเป็นของผู้ร้องที่ ๑ ผู้ถูกร้องซึ่งปฏิบัติหน้าที่ [REDACTED] ควบคุมผู้ต้องขังจึงเรียกผู้ร้องที่ ๑ ไปพบที่บริเวณป้อมรักษาการณ์แดน ๒ โดยสอบถามว่า “สิ่งของดังกล่าวเป็นของผู้ร้องที่ ๑ หรือไม่” จากนั้นได้ตบบริเวณใบหน้าและใช้แฟ้มเสนองานตีไหล่ นอกจากนี้ ผู้ถูกร้องได้สั่งการให้ใช้เครื่องพันธนาการประเภทรวนต่อผู้ร้องที่ ๑ ทำให้เกิดความไม่สะดวกในการสวมใส่เสื้อผ้าและเข้าห้องน้ำ

๒) ผู้ร้องที่ ๒ ให้ข้อเท็จจริงว่า เมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ ผู้ร้องที่ ๒ ได้ก่อเหตุทะเลาะวิวาททำร้ายร่างกายผู้ต้องขังอื่น ๒ ครั้ง ครั้งแรกเหตุเกิดขณะรวมแถวเพื่อตรวจนับจำนวนผู้ต้องขัง ครั้งที่สองเหตุเกิดบริเวณถนนหน้าประตูทางเข้าบ่อน้ำตื้นแนวรั้วตาข่ายกองงานช่างไม้แดน ๓ ผู้ถูกร้องซึ่งปฏิบัติหน้าที่ [REDACTED] ควบคุมผู้ต้องขังจึงเรียกผู้ก่อเหตุมาสอบถามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น และทำบันทึกรายงานผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น จากนั้นได้สั่งการให้ใช้เครื่องพันธนาการประเภทรวนกับทั้ง ๒ ฝ่าย โดยผู้ร้องที่ ๒ ถูกใส่เครื่องพันธนาการขนาดใหญ่กว่าคู่กรณี และเป็นการใส่ตลอด ๒๔ ชั่วโมง ทำให้ได้รับความยากลำบากในการใช้ชีวิต

๓) ผู้ร้องที่ ๓ พันโทและได้รับการปล่อยตัวแล้ว ไม่สามารถติดต่อเพื่อสอบถามข้อเท็จจริงเพิ่มเติมได้ ปรากฏเพียงข้อเท็จจริงตามรายละเอียดในข้อ ๑.๑ เท่านั้น

๒.๒.๒ ข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ถูกร้อง

ผู้ถูกร้องเป็นเจ้าพนักงานเรือนจำ ปฏิบัติหน้าที่ [REDACTED] ควบคุมผู้ต้องขังชี้แจงว่า

๑) เจ้าพนักงานเรือนจำตรวจพบสิ่งของต้องห้าม จำพวกขนมและกาแฟ ชุ่ยช้อนบริเวณส้วมภายในแดน ๓ หลังเกิดเหตุได้เรียกผู้ร้องที่ ๑ มาสอบถามข้อเท็จจริง แต่ผู้ร้องที่ ๑ กลับไม่พอใจและพูดเสียงดัง ผู้ถูกร้องจึงใช้แฟ้มเสนองานตบบริเวณไหล่เพื่อระงับเหตุและให้สงบสติอารมณ์ โดยมีได้มีเจตนาทำร้ายร่างกาย นอกจากนี้ ผู้ร้องที่ ๑ เคยถูกผู้ต้องขังด้วยกันร้องเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรม และมีการกระทำผิดวินัยหลายครั้ง เช่น ก่อเหตุทะเลาะวิวาท เป็นเจ้ามือการพนัน เป็นท้าวแชร์ ปลอมเงินกู้ และครอบครองสิ่งของต้องห้าม สำหรับการให้เครื่องพันธนาการเป็นมาตรการที่ใช้กับผู้ต้องขังที่กระทำผิดวินัย โดยได้รับความเห็นชอบจากผู้บัญชาการเรือนจำ

๒) ผู้ร้องที่ ๒ ได้ก่อเหตุทะเลาะวิวาททำร้ายร่างกายผู้ต้องขังด้วยกัน ๒ ครั้ง เหตุเกิดเมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ โดยมีผู้ช่วยงานและเจ้าหน้าที่เข้าห้ามปรามและแยกออกจากกัน ผู้ถูกร้องได้เรียกคู่กรณีทั้ง ๒ ฝ่ายมาสอบถามข้อเท็จจริง และทำบันทึกรายงาน

/ผู้บังคับบัญชา...

ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น โดยปรากฏว่าผู้ร้องที่ ๒ เป็นฝ่ายก่อเหตุทะเลาะวิวาท จึงจำเป็นต้องใช้เครื่องพันธนาการประเภทตรวนขนาดใหญ่กว่าคูกรณี ซึ่งการใช้เครื่องพันธนาการกับผู้ต้องขังได้รับความเห็นชอบจากผู้บัญชาการเรือนจำแล้ว

๓) กรณีผู้ร้องที่ ๓ เป็นพรรคพวกของผู้ร้องที่ ๑ ซึ่งเคยกระทำความผิดวินัยผู้ต้องขัง และถูกย้ายไปคุมขังห้องเดียวกัน ผู้ร้องที่ ๓ ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องร้องเรียน ซึ่งผู้ร้องที่ ๓ เคยให้ข้อมูลต่อผู้ตรวจราชการของกรมราชทัณฑ์ว่า ไม่ประสงค์จะร้องเรียน แต่ผู้ร้องที่ ๑ บังคับให้กระทำ

๒.๒.๓ ข้อเท็จจริงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๑) เรือนจำกลางสมุทรสงคราม ชี้แจงว่า

๑.๑) ผู้ร้องที่ ๑ เป็นนักโทษเด็ดขาดชั้นต้องปรับปรุงมาก เมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ เจ้าพนักงานเรือนจำได้ตรวจพบสิ่งของต้องห้ามวางในตะกร้าพลาสติก ผู้ต้องขังที่ดูแลความสะอาดให้การว่าเป็นของผู้ร้องที่ ๑ จากการสอบถามข้อเท็จจริง ผู้ร้องที่ ๑ ยอมรับว่าเป็นของตนเอง เจ้าพนักงานเรือนจำเห็นว่าเป็นการกระทำความผิดวินัย จึงทำบันทึกการจับกุม และยึดสิ่งของไว้เป็นหลักฐาน ในวันดังกล่าว ผู้ถูกร้องซึ่งปฏิบัติหน้าที่ [REDACTED] ควบคุมผู้ต้องขังได้เรียกผู้เกี่ยวข้องมาสอบถามข้อมูล โดยพบว่าสิ่งของดังกล่าวเป็นของผู้ร้องที่ ๑ ซึ่งเตรียมนำมาจำหน่ายให้แก่ผู้ต้องขังด้วยกัน ทำให้ผู้ร้องที่ ๑ ไม่พอใจและพูดเสียงดังว่า “มันไม่ใช่ของกู” ผู้ถูกร้องจึงใช้แฟ้มใส่เอกสารตบที่ไหล่เบา ๆ และพูดว่า “ใจเย็นๆ พูดจากันดี ๆ ก็ได้” ทั้งนี้ เรือนจำกลางสมุทรสงครามได้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริง และมีคำสั่งลงโทษทางวินัยผู้ร้องที่ ๑ ตามคำสั่งเรือนจำกลางสมุทรสงคราม ที่ [REDACTED] ลงวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ โดยตัดการอนุญาตให้ได้รับการเยี่ยมเยียนหรือติดต่อกับบุคคลภายนอก มีกำหนด ๒ เดือน เว้นแต่กรณีการติดต่อทนายความตามที่กฎหมายกำหนด

๑.๒) ผู้ร้องที่ ๒ เป็นนักโทษเด็ดขาดชั้นเยี่ยม เมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ ได้ก่อเหตุทะเลาะวิวาททำร้ายร่างกายผู้ต้องขังอื่น ผู้ถูกร้องซึ่งปฏิบัติหน้าที่ [REDACTED] ควบคุมผู้ต้องขังได้สั่งการให้ใช้เครื่องพันธนาการกับทั้งสองฝ่าย และแยกคุมขังเพื่อเฝ้าระวัง แต่คูกรณีโต้แย้งว่าจะใช้เครื่องพันธนาการขนาดเท่ากันไม่ได้ เนื่องจากผู้ร้องที่ ๒ เป็นฝ่ายก่อเหตุ ผู้ถูกร้องจึงสั่งการปรับเครื่องพันธนาการของผู้ร้องที่ ๒ ให้มีขนาดใหญ่กว่าคูกรณี ซึ่งเป็นการใช้อำนาจตามมาตรา ๒๑ (๑) แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐^๒ ประกอบกับข้อ ๘ ของกฎกระทรวง

/กำหนด...

^๒ มาตรา ๒๑ ห้ามใช้เครื่องพันธนาการแก่ผู้ต้องขัง เว้นแต่กรณีดังต่อไปนี้

(๑) ผู้ต้องขังมีพฤติการณ์ที่จะทำอันตรายต่อชีวิตหรือร่างกายของตนเองหรือผู้อื่น

(๒) ผู้ต้องขังมีพฤติกรรมหรืออาการส่อว่าเป็นบุคคลวิกลจริตหรือจิตไม่สมประกอบซึ่งอาจจะทำอันตรายต่อชีวิตหรือร่างกายของตนเองหรือผู้อื่น

(๓) ผู้ต้องขังมีพฤติการณ์ที่น่าจะหลบหนีการควบคุม

กำหนดประเภท ชนิด และขนาดของเครื่องพั่นธนาการที่ใช้แก่ผู้ต้องขัง พ.ศ. ๒๕๖๓^๓ ทั้งนี้ เรือนจำกลางสมุทรสงครามได้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริง และมีคำสั่งลงโทษทางวินัยผู้ร้องที่ ๒ ตามคำสั่งเรือนจำกลางสมุทรสงคราม ที่ [REDACTED] ลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ โดยลดชั้นนักโทษจากชั้นเยี่ยมเป็นชั้นดีมาก และตัดจำนวนวันที่ได้รับการลดวันต้องโทษ ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๖ ผู้ร้องที่ ๒ ถูกย้ายไปคุมขังที่เรือนจำกลางเขาบิน จังหวัดราชบุรี และพ้นโทษเมื่อวันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๖๖

๑.๓) ผู้ร้องที่ ๓ เป็นนักโทษเด็ดขาดชั้นต้องปรับปรุง ได้ก่อเหตุทะเลาะวิวาททำร้ายร่างกายผู้ต้องขังอื่น ครั้งแรกเมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๕ เรือนจำกลางสมุทรสงครามได้มีคำสั่งลงโทษทางวินัย ตามคำสั่ง ที่ [REDACTED] ลงวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๕ โดยลดชั้นนักโทษจากชั้นต้องปรับปรุงเป็นชั้นต้องปรับปรุงมาก ครั้งที่สองเมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖ เรือนจำกลางสมุทรสงครามมีคำสั่ง ที่ [REDACTED] ลงวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๕ ลงโทษขังเดี่ยวมีกำหนด ๑ เดือน และขณะนี้ผู้ร้องที่ ๓ พ้นโทษแล้ว

๒) กรมราชทัณฑ์ ชี้แจงว่า

๒.๑) กรณีผู้ร้องที่ ๑ เมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๖๕ ถูกกล่าวหาว่ามีสิ่งของต้องห้ามไว้ในครอบครอง ซึ่งเป็นการกระทำความผิดวินัยของเรือนจำ ผู้ถูกร้องซึ่งปฏิบัติหน้าที่ [REDACTED] ควบคุมผู้ต้องขังได้เรียกผู้ร้องที่ ๑ มาสอบถามข้อมูล และได้ใช้แฟ้มเสนองานเคาะที่บริเวณไหล่ของผู้ร้องที่ ๑ กรมราชทัณฑ์เห็นว่า การกระทำของผู้ถูกร้องเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อผู้ต้องขัง จึงมอบหมายให้กองบริหารทรัพยากรบุคคลดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องแล้ว

/๒.๒) กรณี...

(๔) เมื่อผู้ต้องขังถูกคุมตัวไปนอกเรือนจำและเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีหน้าที่ควบคุมเห็นเป็นการสมควรที่จะต้องให้เครื่องพั่นธนาการ

ฯลฯ

ฯลฯ

ให้ผู้บัญชาการเรือนจำกำหนดตัวพัศดีผู้มีอำนาจสั่งให้ใช้เครื่องพั่นธนาการแก่ผู้ต้องขังตาม (๑) (๒) หรือ (๓) และสั่งเพิกถอนคำสั่งให้ใช้เครื่องพั่นธนาการนั้น

การใช้เครื่องพั่นธนาการตาม (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) กับผู้ต้องขังซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี ผู้ต้องขังซึ่งมีอายุเกินหกสิบปี ผู้ต้องขังหญิง หรือผู้ต้องขังซึ่งเจ็บป่วย พักพิศผู้มีอำนาจสั่ง เจ้าพนักงานเรือนจำ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีหน้าที่ควบคุม แล้วแต่กรณี ต้องเห็นเป็นการจำเป็นที่จะต้องให้เครื่องพั่นธนาการนั้นด้วย

ฯลฯ

ฯลฯ

^๓ ข้อ ๘ วรรคมี ๓ ขนาด ดังต่อไปนี้

(๑) ขนาดที่ ๑ วัดเส้นผ่านศูนย์กลางเหล็กวงแหวน ๑๐ มิลลิเมตร โഴระหว่างวงแหวน มีความยาวไม่น้อยกว่า ๕๐ เซนติเมตร แต่ไม่เกิน ๗๕ เซนติเมตร และมีขนาดของลูกโซ่ที่วัดเส้นผ่านศูนย์กลางเหล็กไม่เกิน ๑๐ มิลลิเมตร

(๒) ขนาดที่ ๒ วัดเส้นผ่านศูนย์กลางเหล็กวงแหวน ๑๒ มิลลิเมตร โซระหว่างวงแหวน มีความยาวไม่น้อยกว่า ๕๐ เซนติเมตร แต่ไม่เกิน ๗๐ เซนติเมตร และมีขนาดของลูกโซ่ที่วัดเส้นผ่านศูนย์กลางเหล็กไม่เกิน ๔.๗๕ มิลลิเมตร

(๓) ขนาดที่ ๓ วัดเส้นผ่านศูนย์กลางเหล็กวงแหวน ๑๗ มิลลิเมตร โซระหว่างวงแหวน มีความยาวไม่น้อยกว่า ๕๐ เซนติเมตร แต่ไม่เกิน ๗๕ เซนติเมตร และมีขนาดของลูกโซ่ที่วัดเส้นผ่านศูนย์กลางเหล็กไม่เกิน ๑๗ มิลลิเมตร

๒.๒) กรณีผู้ร้องที่ ๒ เมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ ได้ก่อเหตุทะเลาะวิวาทกับผู้ต้องขังอื่น ๒ ครั้ง จึงมีการใช้เครื่องพันธนาการประเภทรวนกับทั้ง ๒ ฝ่ายขนาดเท่ากัน แต่คู่กรณีได้แย้งว่าผู้ร้องที่ ๒ เป็นฝ่ายก่อเหตุ ผู้ถูกร้องจึงให้ปรับการใช้เครื่องพันธนาการกับผู้ร้องที่ ๒ เป็นขนาด ๑๗ มิลลิเมตร ส่วนฝ่ายคู่กรณีขนาด ๑๒ มิลลิเมตร

๒.๓) กรณีผู้ร้องที่ ๓ จากการตรวจสอบพบว่า ไม่ประสงค์ที่จะร้องเรียนผู้ถูกร้อง แต่เกิดจากการข่มขู่และบังคับของผู้ร้องที่ ๑ ให้ร่วมลงลายมือชื่อในหนังสือร้องเรียน กรณีดังกล่าวไม่ปรากฏพยานหลักฐานให้รับฟังได้ว่าเป็นไปตามข้อร้องเรียน จึงพิจารณาให้ยุติเรื่อง

๒.๒.๔ การแสวงหาข้อเท็จจริงของพนักงานเจ้าหน้าที่

๑) เมื่อวันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๖๖ พนักงานเจ้าหน้าที่ได้ขอคัดข้อมูลแบบรับรองรายการทะเบียนราษฎร จากฐานข้อมูลการทะเบียน ณ สำนักทะเบียนท้องถิ่นเขตหลักสี่ เพื่อขอทราบข้อมูลที่อยู่ของผู้ร้องที่ ๒ และผู้ร้องที่ ๓

๒) ญาติของผู้ร้องที่ ๓ ให้ข้อมูลต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ว่า ผู้ร้องที่ ๓ เป็นน้องชาย ซึ่งไม่ทราบว่าอยู่ที่ใด และไม่ได้ติดต่อกัน เพราะผู้ร้องที่ ๓ ไม่ได้กลับภูมิลำเนานานแล้ว

๓. ความเห็นคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรณีตามคำร้องมีประเด็นที่ต้องพิจารณา ๓ ประเด็น คือ

ประเด็นที่หนึ่ง ผู้ถูกร้องได้กระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนกรณีมีพฤติกรรมใช้ความรุนแรงต่อผู้ร้องที่ ๑ หรือไม่

ประเด็นที่สอง ผู้ถูกร้องได้กระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนกรณีการลงโทษทางวินัยโดยไม่เป็นธรรมต่อผู้ร้องที่ ๒ หรือไม่

ประเด็นที่สาม ผู้ถูกร้องได้กระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนกรณีมีพฤติกรรมใช้ความรุนแรงและลงโทษทางวินัยโดยไม่เป็นธรรมต่อผู้ร้องที่ ๓ หรือไม่

โดยมีข้อพิจารณา ดังนี้

๓.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๘^๔ ได้ให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของบุคคล การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้ โดยบทบัญญัติดังกล่าวมีความมุ่งหมายให้รัฐมีหน้าที่

ในการปกป้อง...

^๔ มาตรา ๒๘ บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

การจับและการคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

การค้นตัวบุคคลหรือการกระทำใดอันกระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ

การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้

ในการปกป้องและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของประชาชน รัฐจึงมีความรับผิดชอบที่จะต้องดำเนินมาตรการต่าง ๆ เพื่อให้บุคคลทุกคนได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพและความปลอดภัยจากการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี ข้อ ๑^๕ ให้คำนิยามของคำว่า “ทรมาน” หมายถึง การกระทำใดก็ตามโดยเจตนาที่ทำให้เกิดความเจ็บปวด หรือความทุกข์ทรมานอย่างสาหัส ไม่ว่าทางกายหรือทางจิตใจต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เพื่อความประสงค์ที่จะให้ได้มาซึ่งข้อสนเทศหรือคำสารภาพจากบุคคลนั้นหรือจากบุคคลที่สาม ซึ่งสอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ ๗^๖ ที่กำหนดว่า บุคคลจะถูกทรมาน หรือได้รับการประติบัติ หรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือต่ำช้ามิได้ นอกจากนั้นข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำแห่งองค์การสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง (United Nations Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners) ข้อกำหนด ๓๙^๗ กำหนดไว้ว่า การจะลงโทษผู้ต้องขังจะต้องเป็นไปตามข้อกำหนดและเงื่อนไขของกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับ

๓.๒ ประเด็นที่หนึ่ง ผู้ถูกร้องได้กระทำให้หรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีมีพฤติกรรมใช้ความรุนแรงต่อผู้ร้องที่ ๑ หรือไม่

๑) ผู้ถูกร้องได้รับมอบหมายจากผู้บัญชาการเรือนจำกลางสมุทรสงครามให้ปฏิบัติหน้าที่ [REDACTED] ควบคุมผู้ต้องขัง จึงมีอำนาจหน้าที่ในการตรวจตราป้องกันการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขัง เมื่อเจ้าพนักงานเรือนจำตรวจพบสิ่งของต้องห้ามภายในเรือนจำและรายงานให้ผู้ถูกร้องรับทราบ โดยผู้ถูกร้องตรวจสอบข้อมูลจากผู้ต้องขังที่ดูแลความสะอาดและเปิดโอกาสให้ผู้ร้องที่ ๑

/ชี้แจงข้อเท็จจริง...

^๕ ข้อ ๑ เพื่อความมุ่งประสงค์ของอนุสัญญานี้ คำว่า “การทรมาน” หมายถึง การกระทำใดก็ตามโดยเจตนาที่ทำให้เกิดความเจ็บปวดหรือความทุกข์ทรมานอย่างสาหัส ไม่ว่าทางกายหรือทางจิตใจต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เพื่อความมุ่งประสงค์ที่จะให้ได้มาซึ่งข้อสนเทศหรือคำสารภาพจากบุคคลนั้นหรือจากบุคคลที่สาม การลงโทษบุคคลนั้น สำหรับการกระทำ ซึ่งบุคคลนั้นหรือบุคคลที่สามกระทำให้หรือถูกสงสัยว่าได้กระทำให้เป็นการข่มขู่ให้กลัวหรือเป็นการบังคับขู่เข็ญบุคคลนั้น หรือบุคคลที่สามหรือเพราะเหตุผลใดใด บนพื้นฐานของการเลือกประติบัติไม่ว่าจะเป็นในรูปใด เมื่อความเจ็บปวดหรือความทุกข์ทรมานนั้นกระทำโดย หรือด้วยการยุยง หรือโดยความยินยอม หรือรู้เห็นเป็นใจของเจ้าพนักงานของรัฐ หรือของบุคคลอื่นซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งทางการ ทั้งนี้ ไม่รวมถึงความเจ็บปวดหรือความทุกข์ทรมานที่เกิดจากหรืออันเป็นผลปกติจาก หรืออันสืบเนื่องมาจากการลงโทษทั้งปวงที่ชอบด้วยกฎหมาย

^๖ ข้อ ๗ บุคคลจะถูกทรมาน หรือได้รับการประติบัติ หรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือต่ำช้ามิได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บุคคลจะถูกใช้ในการทดลองทางการแพทย์ หรือทางวิทยาศาสตร์โดยปราศจากความยินยอมอย่างเสรีของบุคคลนั้นมิได้

^๗ ข้อกำหนด ๓๙

๑. ผู้ต้องขังจะต้องไม่ถูกลงโทษทางวินัย เว้นแต่จะได้เป็นไปตามข้อกำหนดและเงื่อนไขของกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับที่อ้างถึงในข้อกำหนด ๓๗ และหลักการว่าด้วยความเป็นธรรมและกระบวนการอันชอบด้วยกฎหมาย

ชี้แจงข้อเท็จจริงแล้วพบว่า สิ่งของดังกล่าวเป็นของผู้ร้องที่ ๑ ซึ่งเตรียมนำมาจำหน่ายให้แก่ผู้ต้องขังด้วยกัน การกระทำของผู้ร้องที่ ๑ จึงเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับของเรือนจำหรือระเบียบกรมราชทัณฑ์ ผู้ถูกร้องจึงมีอำนาจหน้าที่รวบรวมพยานหลักฐานและทำบันทึกรายงานพฤติการณ์ต่อผู้บัญชาการเรือนจำเพื่อพิจารณาดำเนินการทางวินัยผู้ต้องขังได้ ตามนัยมาตรา ๖๘ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐^๕ ประกอบกับข้อ ๖ และข้อ ๑๗ ของกฎกระทรวงการดำเนินการทางวินัยผู้ต้องขัง พ.ศ. ๒๕๖๓^๖ การมีคำสั่งลงโทษทางวินัย ตามคำสั่งเรือนจำกลางสมุทรสงคราม ที่ [REDACTED] ลงวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ โดยตัดการอนุญาตให้ได้รับการเยี่ยมเยียนหรือติดต่อกับบุคคลภายนอก มีกำหนด ๒ เดือน เว้นแต่กรณีการติดต่อหาความตามที่กฎหมายกำหนด จึงเป็นการดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

๒) อย่างไรก็ตาม การที่ผู้ถูกร้องใช้แฟ้มใส่เอกสารฉบับที่บริเวณไหล่ของผู้ร้องที่ ๑ แม้จะไม่เกิดบาดเจ็บทางร่างกาย แต่ย่อมส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของผู้ร้องที่ ๑ ซึ่งอยู่ในสถานะผู้ถูกควบคุมตัวหรือภายใต้อำนาจปกครอง โดยพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ และกฎกระทรวงการดำเนินการทางวินัยผู้ต้องขัง พ.ศ. ๒๕๖๓ ไม่ได้ให้อำนาจกระทำการไว้ซึ่งสอดคล้องกับผลการพิจารณาของกรมราชทัณฑ์ที่เห็นว่า การกระทำของผู้ถูกร้องเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อผู้ต้องขัง

๓) นอกจากนี้ การที่ผู้ถูกร้องดำเนินการตามคำสั่งเรือนจำกลางสมุทรสงคราม ที่ ๒๖๒/๒๕๖๕ ลงวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๕ เรื่อง มาตรการในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังกระทำผิดวินัย โดยใช้เครื่องพันธนาการประเภทตรวนกับผู้ร้องที่ ๑ ซึ่งข้อเท็จจริงตามบัญชีรายชื่อผู้ต้องขังที่ถูกจำเครื่องพันธนาการ ตามมาตรา ๒๑ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ ระบุว่า ผู้ร้องที่ ๑ มีพฤติกรรมที่ไม่น่าไว้วางใจ ยากต่อการควบคุม (ผิดวินัยเรือนจำ) ดังนั้น การกระทำดังกล่าวย่อมเป็นการจำกัดเสรีภาพในการเคลื่อนไหวร่างกายของผู้ร้องที่ ๑ เกินสมควรแก่เหตุ โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อร่างกายและการประกอบกิจวัตรประจำวัน เป็นการ กระทำที่กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของผู้ต้องขัง

/จากข้อเท็จจริง...

^๕ มาตรา ๖๘ ผู้ต้องขังผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานเรือนจำ ข้อบังคับเรือนจำหรือระเบียบกรมราชทัณฑ์ ให้ถือว่าผู้ต้องขังผู้นั้นกระทำผิดวินัย

^๖ ข้อ ๖ ผู้บัญชาการเรือนจำมีอำนาจลงโทษทางวินัยผู้ต้องขังซึ่งกระทำผิดวินัยตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๖๙ คำสั่งลงโทษทางวินัยให้มีผลนับแต่วันที่ผู้ต้องขังได้รับแจ้งคำสั่ง

ข้อ ๑๗ ถ้ามีการกระทำผิดอย่างอื่นนอกจากที่กำหนดในกฎกระทรวงนี้ ให้ผู้บัญชาการเรือนจำพิจารณาลงโทษทางวินัยตามที่เห็นสมควร

จากข้อเท็จจริงดังกล่าวเห็นว่า ผู้ถูกร้องกระทำการอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน เห็นควรเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน ต่อกรมราชทัณฑ์ต่อไป

๓.๓ ประเด็นที่สอง ผู้ถูกร้องได้กระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีการลงโทษทางวินัยโดยไม่เป็นธรรมต่อผู้ร้องที่ ๒ หรือไม่

๑) จากการตรวจสอบข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้ร้องที่ ๒ ได้ก่อเหตุทะเลาะวิวาททำร้ายร่างกายผู้ต้องขังอื่น ผู้ถูกร้องในฐานะเจ้าพนักงานเรือนจำซึ่งได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ควบคุมผู้ต้องขังได้ดำเนินการตามคำสั่งเรือนจำกลางสมุทรสงคราม ที่ ๒๖๒/๒๕๖๕ ลงวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๕ เรื่อง มาตรการในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังกระทำผิดวินัย โดยให้แยกคุมขังผู้ก่อเหตุเพื่อเฝ้าระวัง และให้ใช้เครื่องพันธนาการประเภทตรวนขนาด ๑๗ มิลลิเมตร กับผู้ร้องที่ ๒ ส่วนคู่กรณีใช้ขนาด ๑๒ มิลลิเมตร โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๒๑ (๑) แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐^{๑๐} ประกอบกับข้อ ๒ ข้อ ๓ และข้อ ๖ ของกฎกระทรวงการดำเนินการทางวินัยผู้ต้องขัง พ.ศ. ๒๕๖๓^{๑๑} ซึ่งมีเหตุผลและความจำเป็น เนื่องจากผู้ร้องที่ ๒ เป็นฝ่ายก่อเหตุทะเลาะวิวาท และมีพฤติการณ์ทำอันตรายต่อชีวิตของผู้อื่น

๒) อย่างไรก็ตาม การใช้เครื่องพันธนาการต่อผู้ต้องขังนั้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเคยมีข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันและการแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อกรมราชทัณฑ์ว่า เป็นการกระทำที่กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

/สิทธิและ...

^{๑๐} อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ ๒

^{๑๑} ข้อ ๒ เมื่อเจ้าพนักงานเรือนจำพบเห็นหรือทราบว่ามีผู้ต้องขังกระทำผิดวินัย ให้บันทึกรายงานพฤติการณ์แห่งการกระทำที่กล่าวหา หรือเป็นที่สงสัยว่ากระทำผิด ชื่อตัว และชื่อสกุลของผู้กระทำผิด วัน เวลา และสถานที่เกิดเหตุ และพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องเท่าที่มี หรือรวบรวมได้เสนอผู้บังคับบัญชาเหนือตนขึ้นไปทราบ และเสนอผู้บัญชาการเรือนจำพิจารณา

ข้อ ๓ เมื่อผู้บัญชาการเรือนจำได้รับบันทึกรายงานพฤติการณ์ตามข้อ ๒ แล้ว ให้แต่งตั้งเจ้าพนักงานเรือนจำจำนวนไม่น้อยกว่าสามคนแต่ไม่เกินห้าคน เพื่อสอบสวนการกระทำผิดวินัย เว้นแต่การกระทำผิดนั้นมีกระบวนการในการพิจารณาลงโทษเป็นการเฉพาะ

ข้อ ๖ ผู้บัญชาการเรือนจำกลางมีอำนาจลงโทษทางวินัยผู้ต้องขังซึ่งกระทำผิดวินัยตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๖๙

คำสั่งลงโทษทางวินัยให้มีผลนับแต่วันที่ผู้ต้องขังได้รับแจ้งคำสั่ง

สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของผู้ต้องขัง^{๑๒} เมื่อข้อเท็จจริงตามบัญชีรายชื่อผู้ต้องขังที่ถูกจำเครื่องพันธนาการ ตามมาตรา ๒๑ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ ระบุว่า มีการใช้เครื่องพันธนาการประเภทตรวนต่อผู้ร้องที่ ๒ ตลอด ๒๔ ชั่วโมง และไม่มีการปลดเครื่องพันธนาการโดยเร็วเมื่อพฤติการณ์หรือความเสี่ยงนั้นหมดไป การกระทำดังกล่าวย่อมเป็นการจำกัดเสรีภาพในการเคลื่อนไหวร่างกายเกินสมควรแก่เหตุ โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อร่างกายและการประกอบกิจวัตรประจำวัน เป็นการกระทำที่กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของผู้ต้องขัง และไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำแห่งองค์การสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ข้อกำหนด ๔๗ และข้อกำหนด ๔๘^{๑๓} ซึ่งห้ามการใช้เครื่องพันธนาการในลักษณะที่ย่ำยีศักดิ์ศรีหรือก่อให้เกิดความเจ็บปวด และวิธีพันธนาการจะต้องมีลักษณะก้าวร้าวรุนแรงน้อยที่สุด เท่าที่จำเป็น และสมเหตุผลแก่การควบคุมการเคลื่อนไหวของผู้ต้องขัง โดยขึ้นอยู่กับระดับและลักษณะความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นเท่านั้น

จากข้อเท็จจริงดังกล่าวเห็นว่า ผู้ถูกร้องซึ่งได้ปฏิบัติตามตามคำสั่งของเรือนจำกลางสมุทรสงคราม ได้กระทำการอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน เห็นควรเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อกรมราชทัณฑ์ต่อไป

ทั้งนี้ กรณีการใช้เครื่องพันธนาการต่อผู้ต้องขังนั้น สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติอยู่ระหว่างดำเนินการศึกษาเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมตลอดทั้งการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งใด ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนอีกด้วย

/๓.๔ ประเด็น...

^{๑๒} รายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ที่ ๙๘/๒๕๖๖ เรื่อง สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย กรณีร้องเรียนว่ากระบวนการสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรภาค ๙ มีลักษณะบังคับให้ผู้ต้องขังยอมรับสารภาพโดยมีข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันและการแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อกรมราชทัณฑ์ และเรือนจำกลางยะลา

^{๑๓} ข้อกำหนด ๔๗

๑. ห้ามใช้โซ่ เหล็ก หรือเครื่องพันธนาการใด ๆ ในลักษณะที่ย่ำยีศักดิ์ศรีหรือก่อให้เกิดความเจ็บปวด

ฯลฯ

ฯลฯ

ข้อกำหนด ๔๘

(ก) เครื่องพันธนาการอาจใช้ได้เฉพาะเมื่อรูปแบบการควบคุมอย่างอื่นที่รุนแรงน้อยกว่าใช้ไม่ได้ผลในการป้องกันความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นหากไม่มีการพันธนาการจำกัดความเคลื่อนไหว

(ข) วิธีพันธนาการจะต้องมีลักษณะก้าวร้าวรุนแรงน้อยที่สุด เท่าที่จำเป็น และสมเหตุผลแก่การควบคุมการเคลื่อนไหวของผู้ต้องขัง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระดับและลักษณะความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น

(ค) เครื่องพันธนาการจะต้องใช้ได้เฉพาะในระยะเวลาที่กำหนดเท่านั้น และให้มีการปลดเครื่องพันธนาการออกโดยเร็วเมื่อความเสี่ยงเนื่องจากไม่พันธนาการจำกัดการเคลื่อนไหวหมดสิ้นไปแล้ว

๓.๔ ประเด็นที่สาม ผู้ถูกร้องได้กระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีมีพฤติกรรมใช้ความรุนแรงและลงโทษทางวินัยโดยไม่เป็นธรรมต่อผู้ร้องที่ ๓ หรือไม่

๑) จากการตรวจสอบข้อเท็จจริง ผู้ถูกร้องชี้แจงว่า ผู้ร้องที่ ๓ เป็นพรรคพวกของผู้ร้องที่ ๑ ซึ่งเคยกระทำผิดวินัยและถูกย้ายไปคุมขังห้องเดียวกัน ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องร้องเรียนนี้ ส่วนข้อมูลประวัติการลงโทษทางวินัยของเรือนจำกลางสมุทรสงครามพบว่า ผู้ร้องที่ ๓ เคยก่อเหตุทะเลาะวิวาททำร้ายร่างกายผู้ต้องขังอื่น ๒ ครั้ง ครั้งแรกเมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๕ ครั้งที่สองเมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖ ซึ่งเรือนจำกลางสมุทรสงครามได้มีคำสั่งลงโทษทางวินัย โดยผู้ร้องที่ ๓ ได้ลงลายมือชื่อรับทราบคำสั่งดังกล่าวแล้ว และมีได้ใช้สิทธิอุทธรณ์หรือโต้แย้งข้อเท็จจริง

๒) จากข้อมูลประวัติการรักษาพยาบาลของสถานพยาบาลเรือนจำกลางสมุทรสงครามไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่า ผู้ร้องที่ ๓ เข้ารับการรักษาพยาบาลจากการถูกทำร้ายร่างกาย และผู้ร้องที่ ๓ เคยให้ข้อมูลต่อผู้ตรวจราชการของกรมราชทัณฑ์ว่าไม่ประสงค์ที่จะร้องเรียน ประกอบกับพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ติดต่อผู้ร้องที่ ๓ ตามที่อยู่ที่ได้ปรากฏตามหลักฐานทางทะเบียนราษฎรแล้ว โดยญาติของผู้ร้องที่ ๓ ให้ข้อมูลว่า ผู้ร้องที่ ๓ ไม่ได้กลับภูมิลำเนาเป็นระยะเวลานาน และไม่ได้ติดต่อกัน กรณีจึงไม่ปรากฏพยานหลักฐานที่จะรับฟังได้ว่าการกระทำตามที่มีการร้องเรียน ในชั้นนี้ จึงยังไม่อาจรับฟังได้ว่าการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

๔. มติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๕/๒๕๖๗ เมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗ จึงมีมติว่า

๔.๑ ประเด็นที่ผู้ถูกร้องมีพฤติกรรมใช้ความรุนแรง และใช้เครื่องพันธนาการต่อผู้ร้องที่ ๑ เป็นการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

๔.๒ ประเด็นที่ผู้ถูกร้องลงโทษทางวินัยต่อผู้ร้องที่ ๒ โดยการใช้เครื่องพันธนาการ เป็นการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

๔.๓ ประเด็นที่ผู้ถูกร้องมีพฤติกรรมใช้ความรุนแรงและลงโทษทางวินัยโดยไม่เป็นธรรมต่อผู้ร้องที่ ๓ ไม่อาจรับฟังได้ว่าการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

๔.๔ ให้เสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อกรมราชทัณฑ์ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๑) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๑) ประกอบมาตรา ๓๖ เพื่อดำเนินการ ดังนี้

/๔.๔.๑ ให้กรม...

๔.๔.๑ ให้กรมราชทัณฑ์ในฐานะหน่วยงานบังคับบัญชาดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจต่อเจ้าพนักงานเรือนจำซึ่งเป็นผู้กระทำการอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยใช้รายงานผลการตรวจสอบฉบับนี้เป็นข้อมูลประกอบด้วย

๔.๔.๒ ให้กรมราชทัณฑ์กำกับพัศดีหรือเจ้าพนักงานเรือนจำผู้มีหน้าที่ควบคุมผู้ต้องขังให้พิจารณาเหตุผลหรือความจำเป็นที่ต้องใช้เครื่องพันธนาการต่อผู้ต้องขังตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ อย่างเคร่งครัด โดยให้คำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขังประกอบด้วย

ทั้งนี้ ให้ดำเนินการภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางสาวพรประไพ กาญจนรินทร์

นางปรีดา คงแป้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาติ เศรษฐมาลินี

นางสาวศยามล ไกยูรวงศ์

นางสาวปติกาญจน์ สิทธิเดช

นายวสันต์ ภัยหลีกลี้

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

